

Innhold

Forord	11
--------------	----

Kapittel 1

Skoleutvikling som kollektiv læring	13
1.1 «Endringene kommer til skolen»	14
1.2 Læring i den pedagogiske verdikjeden	15
1.3 Kulturendring for arbeid i lærende fellesskap	17
1.4 Kunnskapsbygging i en økologi av læring	19
1.5 Organisatorisk læring som kollektiv intelligens	22
1.6 Barrierer for organisatorisk læring	23
1.7 Kultur som «bindingsmekanisme» i løst koblede systemer	24
1.8 Tillit og psykologisk trygghet som drivere til organisatorisk læring	25
1.9 Ledelse som skaper tillit og psykologisk trygghet	26
1.10 Bokens tematiske struktur	28

Kapittel 2

Hva betyr det at skoler lærer kollektivt?	31
2.1 Hvorfor skal skoler egentlig lære?	32
2.2 Hva betyr det at en organisasjon lærer?	32
2.3 Teoriens spede begynnelse	35
2.4 Skolers organisatoriske læringskapasitet	37
2.5 Organisatorisk læring i et økologisk system	42
2.6 Individuell læring og gruppelæring	44
2.7 Institusjonalisering: den kritiske prosessen i kollektiv læring	45
2.8 Feedback og «feed forward»	47

2.9	Kulturdimensjonen i organisatorisk læring	49
2.10	Er organisatorisk læring alltid intelligent og effektiv?	53
2.11	Oppsummering	54

Kapittel 3

Taus ekspertise i løst koblede systemer	56	
3.1	Løse koblinger og frikoblede klasserom	57
3.2	Å vite uten å vite	58
3.3	Å åpne tause kunnskaper gjennom gruppelæring	60
3.4	Læring som intensjonal prosess	62
3.5	Betydningen av autonomi og myndiggjøring	64
3.6	«Kreativt kaos», ytre press og overflødig informasjon	65
3.7	Ekstern og intern ansvarliggjøring	66
3.8	Oppsummering	67

Kapittel 4

Å lære av egne og andres erfaringer	69	
4.1	Grunnlaget for erfaringslæring: refleksjon over utprøving	70
4.2	Å lære av egen utprøving	70
4.3	Erfaringslæring som tilpasning til omgivelsenes forventninger	74
4.4	Å lære av andres erfaringer: «kunnskapsoverføring»	76
4.5	Absorpsjonskapasitet gjennom eksternt samarbeid	78
4.6	Faktorer som fremmer absorpsjonskapasitet	79
4.7	Absorpsjonskapasitet i skoler: erfaringer fra «benchmarking»	81
4.8	Kultur for læring som innovasjonssystem	82
4.9	Grensebinderne og «dørvaktene»	84
4.10	Erfaringslæring og identitet	85
4.11	Oppsummering	86

Kapittel 5

Den kritiske gruppelæringen	89
5.1 Gruppenivåets betydning for kollektiv læring i skoler	90
5.2 Hva menes med gruppelæring?	91
5.3 Anvendelse av begrepet team i skolesektoren	93
5.4 Tre illustrasjoner av tette og løse koblinger i team	96
5.5 Gruppene som læringsarenaer	102
5.6 Sosialisering: når et nytt medlem tiltrer gruppen	104
5.7 Mestringstro som driver for læring	105
5.8 Gruppers mestringstro	106
5.9 Team er «noe som gjøres» gjennom prosesser	107
5.10 Ekstern ledelse gjennom mandat fra teameier	112
5.11 Tolkingsfelleskapets betydning	113
5.12 Profesjonelle nettverk	114
5.13 Praksisfelleskap: både team og nettverk	115
5.14 Oppsummering	117

Kapittel 6

Tillit som fundament i læringskulturer	119
6.1 Relasjonell tillit basert på tiltro	120
6.2 Tillit som effektive nettverk bygd på relasjoner	121
6.3 To teoretiske perspektiver på etablering av tillit	122
6.4 «Tillitsdilemmaet»	123
6.5 Psykologisk trygghet i grupper	124
6.6 Viktige forskjeller mellom tillit og psykologisk trygghet	125
6.7 Psykologisk trygghet og organisatorisk læring	127
6.8 Hva bidrar til psykologisk trygghet i grupper?	128
6.9 Oppsummering	130

Kapittel 7

Tillitsbasert ledelse	131
7.1 Det symbiotiske forholdet mellom makt og tillit i ledelse	132
7.2 Moralsk lederskap som fundament for tillit i skolen ..	133
7.3 Autentisk ledelse som tillitskapende praksis	134
7.4 Ledelse, psykologisk trygghet og endring	136
7.5 Relasjonen mellom omsorg, tillit og organisatorisk læring	138
7.6 Oppsummering	140

Kapittel 8

Distribuerte ledelsesformer	141
8.1 Hva forstår vi med distribuerte ledelsesformer?	142
8.2 Distribuert ledelse som idé og praksis	143
8.3 Å lede kollektiv læring i skolens førstelinje	144
8.4 Ledergruppene som lærende enheter	149
8.5 Vi snakker om ledergruppene i flertall	152
8.6 Et gruppebasert perspektiv på skoleledelse	159
8.7 En sterkere relasjonsorientering	160
8.8 Oppsummering	162

Kapittel 9

Å lede i kollektive læringsstrategier	165
9.1 Strategi i offentlige virksomheter	166
9.2 Strategiske planer overfylt av harde data	167
9.3 Å arbeide i en kollektiv læringsstrategi	168
9.4 Utnyttelse og utprøving: utviklingsprosjekter som mulighet og risikosport	169
9.5 «Stor suksess fra små feil»: læring under risiko og usikkerhet	173
9.6 Diskusjon, meningsbrytning og konflikt i lærende fellesskap	177
9.7 Balansen mellom krav og støtte under varierende resultater	183
9.8 Oppsummering	185

Kapittel 10

Kollektiv læring gjennom daglig praksis	187
10.1 Problemer med å konvertere kunnskap til praksis	188
10.2 De daglige læringsfærene i skolens organisasjon	190
10.3 Kjernekompetanser i skoleledelse	192
10.4 Arbeidsplassen som treningsarena med «rom for feiling»	195
10.5 Åpne grenser og aktive «grensevakter»	200
10.6 Oppsummering	201

Kapittel 11

Oppsummeringer og anbefalinger	203
11.1 Det er komplekst, men det virker	204
11.2 Sammenhengen mellom tillit, trygge soner og kollektiv læring	206
11.3 Skoleledelse er sensitiv for kontekst	208
11.4 Tillitsbasert ledelse betyr også håndtering av makt og regelstyring	209
11.5 Kollektiv læring i den pedagogiske verdikjeden	209
11.6 Fra taus ekspertise til kollektiv kunnskap	210
11.7 Handlingsgapet må overvinnes gjennom ferdighetsutvikling	211

Referanser	213
-------------------------	-----

Stikkord	229
-----------------------	-----